EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2018.7.31.
COM(2018) 562 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv értelmében végrehajtott tagállami intézkedési programok értékeléséről

{SWD(2018) 393 final}

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv értelmében végrehajtott tagállami intézkedési programok értékeléséről

Tengeri élővilág és tengeri erőforrások: mentőkötél bolygónk számára

Ma már vitathatatlan tény, hogy a tengerek és óceánok fontos szerepet játszanak bolygónk jóléte szempontjából. Az emberi tevékenységekből fakadó terhelések[1] hatással vannak a tengeri élővilágra, annak élőhelyeire és óceánjaink alapvető funkcióira. Közelmúltbeli kezdeményezések felhívták a figyelmet tengereink és óceánjaink egészségére és állapotára. Ezek közé tartozik a 14. fenntartható fejlesztési cél[2] elfogadása az óceánok, tengerek és tengeri erőforrások megőrzése és fenntartható használata érdekében, a nemzetközi óceánpolitikai irányításról szóló közös közlemény[3], a 14. fenntartható fejlesztési céllal foglalkozó „Óceán-konferencia”[4], valamint a „Mi óceánunk” konferenciasorozat, amelynek keretében legutóbb az Unió adott otthont egy konferenciának 2017 októberében[5].

Az elmúlt hat évben az Európai Unió tagállamai tengervédelmi stratégiákat dolgoztak ki **a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvnek**[6] való megfelelés érdekében. Az irányelv előírja a tagállamok számára a tengeri környezet minőségi állapotának értékelését, a jó környezeti állapot megállapítását, megfelelő környezetvédelmi célok kitűzését, megfelelő nyomonkövetési programok kidolgozását, valamint intézkedések végrehajtását az irányelv legfontosabb céljának (ami valamennyi uniós tengervíz „jó környezeti állapotának” biztosítása 2020-ra) elérése érdekében. A „jó környezeti állapot” fogalmát az irányelv olyan mutatók[7] révén határozza meg, mint például a biológiai sokféleség megőrzése vagy az emberi eredetű terhelések – beleértve a halászatot, a tengerfenék károsodását, a tengeri hulladékot és a szennyező anyagokat – kezelése. Egy 2017 júniusa óta hatályban lévő új bizottsági

[1] Az emberi eredetű terhelések felsorolásával kapcsolatban lásd a a 2008/56/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a tengervédelmi stratégiák elkészítésekor figyelembe veendő elemek indikatív felsorolásai tekintetében történő módosításról szóló, 2017. május 17-i (EU) 2017/845 bizottsági irányelvet (HL L 125., 2017.5.18., 27. o.).

[2] https://sustainabledevelopment.un.org/sdg14

[3] Közös közlemény, Nemzetközi óceánpolitikai irányítás: az óceánjaink jövőjét biztosító menetrend, JOIN(2016)49 final.

[4] https://oceanconference.un.org/

[5] http://www.ourocean2017.org

[6] Az Európai Parlament és a Tanács 2008/56/EK irányelve (2008. június 17.) a tengeri környezetvédelmi politika területén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv) (HL L 164., 2008.6.25., 19–40. o.).

[7] A 11 minőségi mutatót a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv I. melléklete határozza meg, illetve a 2017/848/EU bizottsági határozat ismerteti részletesebben. Az alábbiak tartoznak ide: D1– Biológiai sokféleség, D2 – Nem őshonos fajok, D3 – Gazdaságilag hasznosított hal és kagyló, D4 – Táplálékláncok, D5 – Eutrofizáció, D6 – A tengerfenék épsége, D7 – Hidrográfiai változások, D8 – Szennyező anyagok, D9 – A tengeri eredetű élelmiszerekben lévő szennyező anyagok, D10 – Tengeri hulladék, D11 – Energia, többek között a víz alatti zaj. E jelentés alkalmazásában sor került a biológiai sokféleséggel kapcsolatos mutatók (D1, D4 és D6) csoportosítására a következő főbb fajcsoportok és élőhelytípusok szerint: madarak, emlősök és hüllők, halak és lábasfejűek, illetve tengerfenéken és a vízoszlopban lévő élőhelyek. Ez a további csoportosítás összesen 13 mutatókategóriát eredményez.

határozat[8] előírja, hogy a tagállamok közös kritériumok és módszertani előírások alapján határozzák meg a „jó környezeti állapot” fogalmát mennyiségi szempontból a területi illetékességük alá tartozó tengervizek vonatkozásában. Fontos, hogy a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv kifejezetten előírja a szomszédos tagállamok együttműködését az egyes tengeri régiókban és alrégiókban[9].

Ez a jelentés a tagállamok tengervédelmi stratégiáival kapcsolatos 2014. és 2017. évi bizottsági értékeléseken[10] alapul, és értékeli az intézkedési programokat, amelyekről 2016. március 31-ig valamennyi tagállamnak jelentést kellett benyújtania a Bizottsághoz[11]. A jelen értékelés végén általánosan alkalmazandó iránymutatás található a tagállamoknak szóló ajánlások formájában az intézkedések fokozott koherenciájához és eredményességéhez szükséges módosítások vonatkozásában. Az ezt a jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum[12] országspecifikus ajánlásokat tartalmaz.

Sajnos csak 6 tagállam[13] nyújtotta be időben a nemzeti intézkedési programjáról szóló jelentést. A Bizottság ezért megindította a megfelelő kötelezettségszegési eljárásokat. A 2017. februári határidőre[14] a 23 tengeri uniós tagállamból összesen 16 tagállam[15] nyújtotta be végül a nemzeti programjáról szóló jelentést. A másik 7 tagállam[16] által az ezt a határidőt követően benyújtott programok értékelésére e jelentés vonatkozásában nem kerülhetett időben sor.

A Bizottság 2014. évi értékelése megállapította, hogy a „jó környezeti állapotra” vonatkozó célhoz kapcsolódó fogalommeghatározások és célkitűzések[17] jelentősen eltérnek az egyes tagállamokban. A jelenlegi értékelés ezért azt is megvizsgálja, milyen mértékben teszik lehetővé a tagállami intézkedések a tagállamok erőfeszítéseinek jobb összehasonlíthatóságát a tengeri környezetet érő terhelések kezelése terén. Minden idevágó mutató vonatkozásában értékeli továbbá, hogy mekkora a valószínűsége annak, hogy a tagállamok az irányelv előírásának[18] megfelelően 2020-ra elérjék a jó környezeti állapotot.

Milyen intézkedéseket hoztak eddig a tagállamok a jó környezeti állapot elérésére?

[8] A Bizottság (EU) 2017/848 határozata (2017. május 17.) a tengervizek jó környezeti állapotára vonatkozó kritériumok és módszertani előírások, a nyomon követésre és az értékelésre vonatkozó előírások és szabványosított módszerek megállapításáról, valamint a 2010/477/EU határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 125., 2017.5.18., 43. o.).

[9] A 2008/56/EK irányelv 4. cikke felsorolja a releváns uniós tengeri régiókat és alrégiókat. A négy uniós tengeri régió a Balti-tenger, az Atlanti-óceán észak-keleti térsége, a Földközi-tenger és a Fekete-tenger.

[10] COM(2014) 97 final és COM(2017)03 final.

[11] A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 16. cikke előírja a Bizottság számára az intézkedési programok értékelését.

[12] SWD(2018)393

[13] Belgium, Németország, Portugália, Hollandia, Svédország és az Egyesült Királyság.

[14] Málta 2017 áprilisában nyújtotta be a jelentését, amely azonban szerepel ebben az értékelésben, mivel nem volt szükség fordításra.

[15] Vagyis a fent említett 6 tagállamon kívül: Bulgária, Ciprus, Finnország, Franciaország, Írország, Olaszország, Lettország, Málta, Lengyelország és Spanyolország.

[16] Horvátország, Dánia, Észtország, Görögország, Litvánia, Románia és Szlovénia.

[17] A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 8. és 9. cikkének előírása szerint, a COM(2014) 97 final dokumentumban értékelve.

[18] A 2008/56/EK irányelv 1. cikke, amely meghatározza az irányelv tárgyát.

A tagállamok az intézkedési programjaikban gyakran meglévő kezdeményezéseket vagy a szakpolitikák folyamatban lévő végrehajtását tüntetik fel intézkedésként. Idetartoznak például az uniós környezetvédelmi jogszabályok vagy egyéb olyan jogszabályok értelmében hozott intézkedések, mint a hulladékokról szóló keretirányelv[19], a víz-keretirányelv[20], a madárvédelmi irányelv[21], az élőhelyvédelmi irányelv[22], a települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv[23] vagy a közös halászati politikáról szóló rendelet[24]. A meglévő, például a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet összefüggésében tett nemzetközi kötelezettségvállalások is szerepelnek a tagállami programokban. A tagállamok emellett gyakran utalnak a regionális tengeri egyezmények[25] értelmében indult kezdeményezésekre. Örvendetes, hogy néhány esetben a tagállamok utalnak a szomszédaikkal kötött intézkedésekre valamely uniós tengeri régióban – nevezetesen a vonatkozó regionális tengeri egyezmények révén – vagy alrégióban. Az intézkedések körülbelül 25 %-a „új" intézkedés, ami azt jelenti, hogy kifejezetten az irányelv alkalmazásában került sor a meghozatalukra. Az is pozitív fejlemény, hogy a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvnek köszönhetően a tagállamok a tengeri környezet védelmével kapcsolatos széttagolt megközelítésről folyamatosan áttértek egy stratégiaibb jellegű megközelítésre a különböző munkaterületek közelítésével[26].

Kivételek

Az irányelv emellett lehetővé teszi, hogy a tagállamok jól meghatározott körülmények között **kivételeket**[27] határozzanak meg arra vonatkozóan, hogy nem lehet teljeskörűen vagy az adott határidőn belül elérni a tervezett környezetvédelmi célokat vagy a jó környezeti állapotot. Az ilyen jól meghatározott feltételek közé tartozik az olyan tevékenység vagy passzivitás, amelyért az érintett tagállam nem felelős, a vis maior események, vagy az a tény, hogy a természeti viszonyok nem teszik lehetővé az érintett tengervizek állapotának időben történő javítását. A 16 tagállam közül nyolc[28] számolt be kivételekről. Más tagállamok úgy

[19] Az Európai Parlament és a Tanács 2008/98/EK irányelve (2008. november 19.) a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről (HL L 312., 2008.11.22., 3. o.).
[20] Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve (2000. október 23.) a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (HL L 327., 2000.12.22., 1. o.).
[21] Az Európai Parlament és a Tanács 2009/147/EK irányelve (2009. november 30.) a vadon élő madarak védelméről (HL L 20., 2010.1.26., 7. o.).
[22] A Tanács 92/43/EGK irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről (HL L 206., 1992.7.22., 7. o.).
[23] A Tanács 91/271/EGK irányelve (1991. május 21.) a települési szennyvíz kezeléséről (HL L 135., 1991.5.30., 40. o.).
[24] Az Európai Parlament és a Tanács 1380/2013/EU rendelete (2013. december 11.) a közös halászati politikáról, az 1954/2003/EK és az 1224/2009/EK tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2371/2002/EK és a 639/2004/EK tanácsi rendelet és a 2004/585/EK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 354., 2013.12.28., 22. o.).
[25] Négy regionális tengeri egyezmény vonatkozik az uniós tengervizekre: 1) a Balti-tenger térsége tengeri környezetének védelméről szóló egyezmény (HELCOM); 2) az Atlanti-óceán észak-keleti körzete tengeri környezetének védelméről szóló egyezmény (OSPAR); 3) a Földközi-tenger tengeri környezetének és partvidékének szennyezés elleni védelméről szóló barcelonai egyezmény; 4) a Fekete-tenger szennyezés elleni védelméről szóló egyezmény (Bukaresti Egyezmény). Az Unió az első három egyezmény szerződő fele.
[26] Meg kell jegyezni, hogy ez a jelentés csak utal a más jogalkotási kezdeményezések révén bevezetett intézkedésekre, például a víz-keretirányelv értelmében kidolgozott vízgyűjtő-gazdálkodási tervekre, de nem értékeli azokat. Ezekben az esetekben a következtetések ezért csak részlegesek.
[27] A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 14. cikke.
[28] Ciprus, Finnország, Lettország, Málta, Hollandia, Lengyelország, Svédország és az Egyesült Királyság.

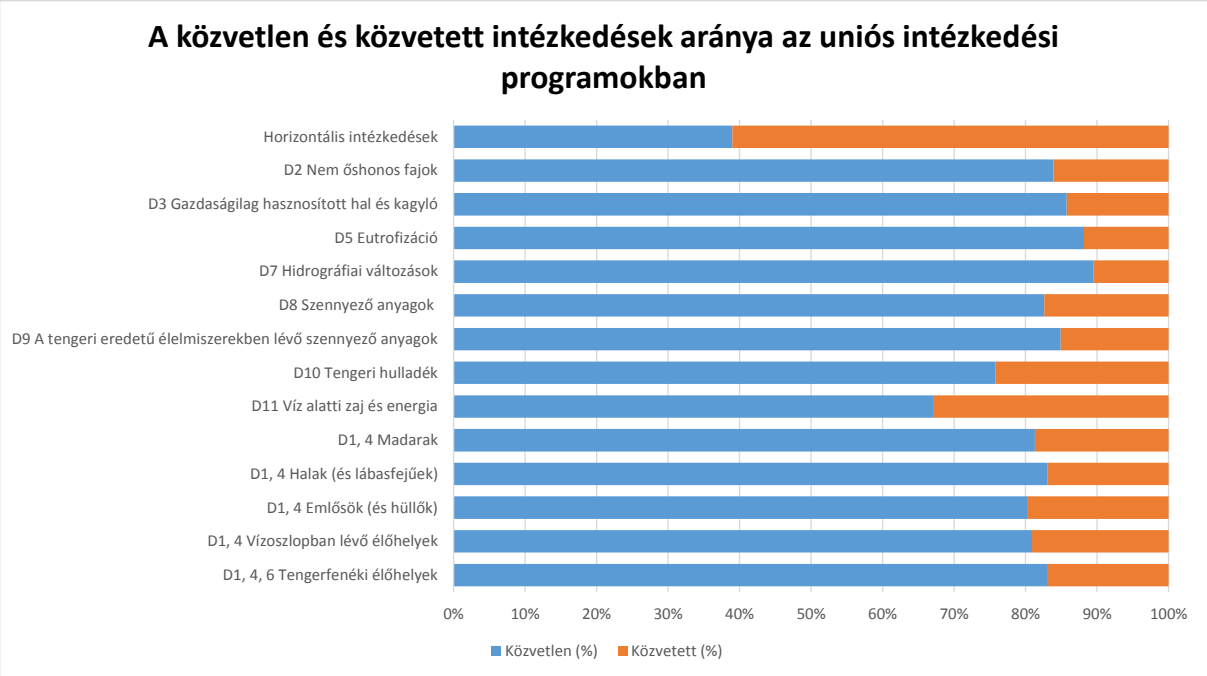
nyilatkoztak, hogy azért nem határoztak meg kivételeket, mert az ismeretbeli és az adatokkal kapcsolatos hiányosságok nem tették lehetővé számukra annak megállapítását, hogy a végrehajtás ezen szakaszában szükség van-e kivételekre.

Intézkedéstípusok

A tagállamok főként olyan intézkedéseket terveztek, amelyek **jogi vagy technikai beavatkozás révén közvetlenül segítenek a terhelés csökkentésében** (az 1. ábrán ezek a „közvetlen intézkedések"). Idetartoznak például a technikai megoldások (például kevésbé zajos hajómotorok) vagy egyes tevékenységek térbeli kiterjedésének korlátozása (például engedélyezési eljárások révén). Ugyanakkor néhány tagállam olyan intézkedésekről is beszámolt, amelyek **közvetetten segítenének kezelni a** szóban forgó **terhelést** (az 1. ábrán ezek a „közvetett intézkedések"). Idetartoznak az irányítási intézkedések, valamint a tudatosságnövelő vagy kommunikációs kampányok (például a hulladék csökkentése érdekében). Azokban az esetekben, amikor nem rendelkeznek kellő ismeretekkel egy adott terhelést (például a nem őshonos fajokat vagy a víz alatti zajokat) illetően, a tagállamok megállapították, hogy további kutatásokra van szükség ahhoz, hogy pontosabb információk álljanak rendelkezésre a jövőbeli intézkedések és/vagy a további nyomon követés érdekében. Az ilyen intézkedéseket megfelelőbb lett volna a nyomonkövetési programok részeként jelenteni[29].

A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv előírásának[30] megfelelően az intézkedési programokban valamennyi tagállam beszámol **területvédelmi intézkedések** használatáról. Ezek olyan intézkedések, amelyek célja a védett tengeri területek – például az élőhelyvédelmi irányelvvel összhangban a különleges természetmegőrzési területek, a madárvédelmi irányelvvel összhangban a különleges madárvédelmi területek, illetve a regionális vagy nemzetközi megállapodások értelmében védett egyéb területek – összefüggő és reprezentatív hálózatának létrehozása. A jelentések gyakran számoltak be a halászattal vagy egyes élőhelyek védelmével kapcsolatban ilyen területvédelmi intézkedésekről, amelyekkel az alábbi szakaszok foglalkoznak, illetve a technikai értékelések[31] ismertetik őket részletesebben. Két tagállam[32] egyértelműen felsorol új védett tengeri területeket, nyolc másik tagállam[33] pedig arról számolt be, hogy az intézkedések részeként új védett tengeri területeket tervez vagy jelöl ki. Az általános lefedettség jelentősen nőtt[34] a madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelvnek[35], valamint a nemzetközi egyezményeknek köszönhetően.

[29] A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 11. cikke.
[30] A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv 13. cikke (4) bekezdésének előírása értelmében.
[31] A tagállam-specifikus technikai értékeléseket külső tanácsadó készítette a Bizottság számára, és megtalálhatók a következő internetes oldalon: http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/implementation/reports_en.htm
[32] Portugália és az Egyesült Királyság.
[33] Bulgária, Ciprus, Németország, Finnország, Franciaország, Olaszország, Spanyolország és Svédország.
[34] 2012 és 2016 között átlagosan 4,9 %-kal nőtt a lefedettség: Agnesi, S., Mo, G., Annunziatellis, A., Chaniotis, P., Korpinen, S., Snoj, L., Globevnik, L., Tunesi, L., Reker, J. 2017, Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II, Volume A, 2017, ed. Künitzer, A., ETC/ICM Technical Report 4/2017, Magdeburg: European Topic Centre on inland, coastal and marine waters, 41 pp.
[35] További információkért lásd az alábbi dokumentumot: Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II, ETC/ICM Technical Report 4/2017, https://www.researchgate.net/publication/322759892

1. ábra A közvetlen és közvetett intézkedések aránya az uniós intézkedési programokban

A tengeri környezetet érő terhelések kezelése érdekében hozott intézkedések

Ez a szakasz megvizsgálja az irányelvben szereplő, kifejezetten az emberi eredetű terhelésekkel foglalkozó mutatók vonatkozásában hozott intézkedéseket.

Nem őshonos fajok

Amikor a nem őshonos fajok „inváziós fajjá" válnak, veszélyeztethetik a tengeri biológiai sokféleséget. A tagállamok szerint az uniós vizekben a hajózás és az akvakultúra az a két fő tevékenység, amely a nem őshonos fajok megjelenéséhez és elterjedéséhez vezethet.

13 tagállam[36] alkalmazza a ballasztvíz kezelését[37] a hajózás révén megjelenő fajok esetében. További intézkedések – például a Nemzetközi Tengerészeti Szervezetnek a biológiai lerakódásra vonatkozó iránymutatásának[38] betartása – azonban hatékonyabban kezelhetik a terhelést, mert a hajótestre korlátozzák a biológiai lerakódást. A 16 tagállam által az intézkedési programjában említett intézkedések gyakran a regionális erőfeszítésekre és a meglévő uniós jogra épülnek, például az idegenhonos inváziós fajokról szóló uniós rendeletre[39] és az akvakultúrában használt idegenhonos fajokról szóló uniós rendeletre[40].

[36] Belgium, Bulgária, Finnország, Franciaország, Németország, Írország, Olaszország, Málta, Hollandia, Lengyelország, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság.
[37] A hajóba bejutó, illetve onnan távozó víz és üledék kezelése és ellenőrzése.
[38] MEPC.207(62). számú állásfoglalás.
[39] Az Európai Parlament és a Tanács 1143/2014/EU rendelete (2014. október 22.) az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről (HL L 317., 2014.11.4., 35. o.).

Néhány tagállam[41] már bevezetett célzott intézkedéseket az azzal kapcsolatos kockázatok csökkentésére, hogy az akvakultúrás gazdaságok révén nem őshonos fajok jelennek meg, míg számos más tagállam arról számolt be, hogy továbbra is további kutatásokra van szükség a terhelés jobb megértése érdekében.

Az újonnan bevezetett intézkedések közé tartozik a nem őshonos fajok közvetlen halászata, a környezetbarát hajók használatával kapcsolatos ösztönzők és/vagy a tudatosságnövelő kezdeményezések, főként a szabadidős tevékenységek vonatkozásában.

Nem tudni, hogy a tagállamok az irányelv előírásainak megfelelően 2020-ra elérik-e a jó környezeti állapotot a nem őshonos fajok által jelentett terhelés vonatkozásában, mert a tagállamok nem tudtak beszámolni erről vagy nem számoltak be róla. Lengyelország, Ciprus és Málta indokolt kivételekről számolt be a jó környezeti állapot elérését illetően, és elmondta, hogy a nem őshonos fajok megjelenése olyan helyzetekhez kapcsolódik, amelyek felett nincs ellenőrzésük (például a Földközi-tenger esetében az ilyen fajok a Szuezi-csatornán keresztül jelenhetnek meg).

Intézkedés → *Svédország: nemzeti figyelmeztető és gyorsreagáló rendszer a korai észlelés, kezelés és a vészhelyzeti tervek érdekében*

Svédország olyan nemzeti figyelmeztető és gyorsreagáló rendszert hozott létre a vizeiben, amely új, nem őshonos fajok észlelése esetén azonnal riasztja a hatóságokat. Ezáltal a vészhelyzeti tervekhez kapcsolódóan gyorsreagáló intézkedések lépnek életbe az ilyen fajok kiszorítása, ellenőrzése vagy egyéb megfelelőnek tartott fellépések érdekében. A rendszer kapcsolódni fog a svéd nyomonkövetési programhoz.

Gazdaságilag hasznosított hal és kagyló

A túlhalászat súlyos következményekkel járhat: az állományok folyamatos csökkenéséhez és végül összeomlásához vezethet. Mind a 16 tagállam, amelynek programját ez a jelentés értékeli, intézkedéseket hozott a kereskedelmi halászatból eredő terhelés minimalizálására. 14 tagállam[42] emellett konkrét intézkedéseket hozott a hobbihorgászatból származó hatások csökkentésére.

A halászati eredetű terhelés valamennyi uniós tengeri régiót érinti, de különösen a Földközi-tengeren jelent akut problémát. A tagállamok a nemzeti programjaikban következetesen utalnak a közös halászati politikának való megfelelés érdekében hozott intézkedésekre, és a közös halászati politika előírja a halállományra vonatkozó maximális fenntartható hozam elérését 2020-ig, ami hozzájárul a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvben meghatározott, a jó környezeti állapot elérésére irányuló célkitűzéshez. Az ilyen nemzeti

[40] A Tanács 708/2007/EK rendelete (2007. június 11.) az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról (HL L 168., 2007.6.28., 1. o.).

[41] Bulgária, Ciprus, Franciaország, Németország, Írország, Olaszország, Lettország, Lengyelország, Málta, Hollandia, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság (az Atlanti-óceán észak-keleti része vonatkozásában).

[42] Belgium, Bulgária, Finnország, Franciaország, Németország, Írország, Olaszország, Lettország, Málta, Portugália, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság.

intézkedések közé tartozik a halászflotta méretének csökkentése, a kifogott összmennyiség csökkentése, illetve a halászat vagy egyes halászati gyakorlatok (például a vonóhálós halászat) tilalma egyes területeken.

A legtöbb tagállam[43] emellett új intézkedéseket vezetett be a túlhalászott állományokat érő terhelés csökkentésére, például bizonyos halászeszközök használatát[44] írta elő vagy célzott időbeli/térbeli korlátozásokat vagy tilalmakat vezetett be[45]. A legtöbb tagállam[46] területvédelmi intézkedéseket hozott vagy a Natura 2000 hálózaton belül, vagy a meglévő tengeri védett területekre vonatkozó kezelési tervek megerősítésével. Továbbá több tagállam olyan intézkedéseket vezetett be, amelyek felhívják a figyelmet a pusztítást okozó halászati gyakorlatokra. Közülük sok tagállam kifejezetten a regionális és nemzetközi szintű – például a földközi-tengeri regionális halászati gazdálkodási szervezetek[47] vagy az Atlanti Tonhal Védelmére Létrehozott Nemzetközi Bizottság összefüggésében kötött – megállapodásokhoz kapcsolja a meghozott intézkedéseket. A regionális tengeri egyezmények, nevezetesen a HELCOM és a barcelonai egyezmény értelmében végrehajtott fellépések is szerepelnek a programokban.

Habár az irányelv előírja a tagállamok számára, hogy 2020-ra érjék el a jó környezeti állapotot a halászati eredetű terhelés vonatkozásában, emellett megfelelően figyelembe kell venni a közös halászati politika előírásait a nemzeti programjaikban, és a legtöbb tagállam még nem állapította meg, mikor éri el ezt a célt. Három tagállam kivételeket jelentett, és indokoltan kifejtette, hogy 2020 után fogja elérni a jó környezeti állapotot: Finnország és az Egyesült Királyság szerint a gazdaságilag hasznosított hal és kagyló esetében a jó környezeti állapot a természetes viszonyok miatt nem valósítható meg, míg Málta arra hivatkozik, hogy a célkitűzés eléréséhez határon átnyúló és regionális erőfeszítésekre van szükség.

Intézkedés → *Belgium: a hobbihorgászat hatékonyabb ellenőrzése és nyomon követése*

Belgium a közelmúltban olyan jogi intézkedést hozott, amely megkönnyíti a hobbihorgászat, egy olyan tevékenység nyomon követését, amely jelentős hatást gyakorolhat a tengeri környezetre, de amelyet a tagállamok gyakran nem szabályoznak. Ez a nemzeti intézkedés, amely túlmutat a közös halászati politika követelményein, hatékonyabb adatgyűjtést tesz majd lehetővé, ami nem csak a halállományok állapotának megismerése szempontjából lényeges, hanem adott esetben és célzottabban egyes halászati tevékenységek szabályozásához is.

A tengerbe bocsátott tápanyagok

A túlzott mennyiségben a tengerbe bocsátott tápanyagok és szerves anyagok elősegítik az algavirágzást, és eutrofizációhoz vezetnek. Ez a terhelés elnyomhatja a tengeri élővilágot, különösen a parti területeken és a mélyebb vizekben. Bizonyos mértékben valamennyi uniós

[43] Németország, Lettország és Lengyelország nem vezetett be konkrét intézkedéseket, de utaltak a közös halászati politika általános végrehajtására, amely potenciálisan csökkentheti a terhelést.
[44] Bulgária, Ciprus, Írország, Málta, Hollandia és Spanyolország.
[45] Bulgária, Franciaország, Írország és Portugália; Belgium kvótákat vezetett be.
[46] Bulgária, Ciprus, Finnország, Franciaország, Németország, Írország, Olaszország, Lengyelország, Portugália, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság.
[47] Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság (GFCM).

tengervizet érinti, de a legnagyobb hatást a Balti-tengeren fejti ki. A víz tápanyagokkal való feldúsulása főként a mezőgazdaságra, az iparra, a városi kibocsátásra, az akvakultúrára és kisebb mértékben a hajózásra vezethető vissza. A problémát súlyosbítja, hogy az ilyen tápanyagok felhalmozódnak a tengerfenéken.

Valamennyi tagállam[48] utalt a nemzeti programjában a vízgyűjtő-gazdálkodási terveikben megfogalmazott intézkedésekre a víz-keretirányelvben[49] megfogalmazott „jó ökológiai állapotnak" való megfelelés, illetve a vízzel kapcsolatos egyéb jogszabályokban[50] meghatározott paramétereknek való megfelelés érdekében. Néhány tagállam emellett konkrétabb intézkedéseket is belefoglalt a tengervédelmi stratégiájába, például a fenntartható akvakultúrás[51] és mezőgazdasági gyakorlatok[52] előmozdítását, a hajózás szempontjából NOx-kibocsátás-ellenőrzési területek létrehozását[53], megfelelő kikötői infrastruktúra létrehozását a cseppfolyósított földgáz vonatkozásában[54], illetve a hajókról származó kezeletlen szennyvíz kibocsátásának ellenőrzését[55].

Az egyes tengeri régiókon belül egyformák a tagállamok kilátásai arra, hogy 2020-ra elérjék a jó környezeti állapotot a tengerbe bocsátott tápanyagok kezelésének vonatkozásában. Például a Balti-tenger térségében a legtöbb tagállam várhatóan nem éri ezt el 2020-ra, de a Földközi-tenger térségében a legtöbb tagállam jelezte, hogy már elérte a jó környezeti állapotot.

5 tagállam[56] határozott meg kivételeket a tengerbe bocsátott tápanyagokból származó terhelés vonatkozásában. Ugyanakkor különböző okokra hivatkoztak, ami a terhelés határon átnyúló jellege ellenére kevésbé következetes regionális megközelítésről árulkodik. A Balti-tengeren Finnország, Lettország és Lengyelország hivatkozott az ellenőrzésén kívül eső indokolt helyzetekre, illetve további indokolásul Lengyelország – Svédországhoz hasonlóan – a természeti viszonyokra hivatkozott. Az Atlanti-óceán észak-keleti részének vonatkozásában Svédország és Hollandia a kivételeknek a Balti-tenger esetében való indokolásához hasonló érveket hozott fel.

Intézkedés → *Finnország: a környezetbe kibocsátott tápanyagok mennyiségének csökkentése*

Gipsz alkalmazásával ez a közvetlen intézkedés csökkenteni kívánja a foszfor – a mezőgazdaságban használt, esetlegesen eutrofizációhoz vezető tápanyag – koncentrációját a talajban. A gipsz használata csökkenti a foszfor édesvízbe és ezáltal a tengeri környezetbe

[48] Belgium, Finnország, Németország, Franciaország, Olaszország, Málta, Lengyelország, Portugália és Svédország nem említi kifejezetten a vízgyűjtő-gazdálkodási terveket, de utal a víz-keretirányelv értelmében hozott intézkedésekre.
[49] A vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 327., 2000.12.22., 1. o.) értelmében.
[50] A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv (91/271/EKG), a nitrátokról szóló irányelv (91/676/EK), az ipari kibocsátásokról szóló irányelv (2010/75/EU), az árvízvédelmi irányelv (2007/60/EK).
[51] Bulgária, Ciprus, Finnország, Írország, Olaszország, Málta, Spanyolország és Svédország.
[52] Bulgária, Ciprus, Németország, Finnország, Írország, Olaszország, Lettország, Hollandia, Lengyelország, Málta, Spanyolország, Svédország, Egyesült Királyság és részben Portugália.
[53] Bulgária, Németország, Finnország, Franciaország, Hollandia, Lengyelország, Svédország és az Egyesült Királyság.
[54] Finnország és Lengyelország.
[55] Ciprus, Németország, Írország, Lettország, Málta, Hollandia és Lengyelország.
[56] Finnország, Lettország, Lengyelország, Hollandia és Svédország.

való szivárgását. Az az előnye, hogy javítja a talaj tulajdonságait, és ennek eredményeképpen csökkenti az eróziót.

Hidrográfiai változások

Az emberi tevékenységek, például a parti infrastrukturális fejlesztések, a kotrás, a homokkitermelés és a sómentesítés hatással lehetnek a tengervizek fizikai tulajdonságaira. A hatások megfigyelhetők a tengeri áramlatokban vagy a hullámtevékenységben, az árapályban, a hőmérsékletben, a pH-értékben, a sótartalomban vagy a zavarosságban bekövetkező változásokban, és ezek mind károsan hathatnak a tengeri fajokra és élőhelyekre. A tagállamok által jelentett intézkedések többsége a meglévő szabályozási kerethez, például a víz-keretirányelvhez, a környezeti hatásvizsgálatról szóló irányelvhez[57] és a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló irányelvhez[58], valamint olyan engedélyezési eljárásokhoz kapcsolódik, amelyek általában valamennyi lehetséges terhelésre és hatásra kiterjednek. Ugyanakkor nem mindig egyértelmű, hogyan tervezik a tagállamok tengeri összefüggésben alkalmazni az említett irányelvek értelmében hozott intézkedéseket. Néhány tagállam[59] arról is beszámolt, hogy az intézkedéseik részeként jelenleg folyamatban van az idevágó infrastrukturális projektekre vonatkozó iránymutatás kidolgozása. Az ilyen infrastruktúrák kumulatív hatásaival azonban csak két tagállam[60] foglalkozott egyértelműen.

A hidrográfiai változásokhoz vezető emberi eredetű terhelések vonatkozásában a tagállamok nem hivatkoztak a 14. cikk szerinti kivételekre a jó környezeti állapot elérését illetően. A 16 tagállam közül, amelynek nemzeti programját ez a jelentés értékeli, négy tagállam[61] nyilatkozott úgy, hogy már elérte a jó környezeti állapotot, illetve két tagállam[62] arról számolt be, hogy 2020-ra eléri a jó környezeti állapotot. A többi tagállam vagy nem határozta meg, vagy nem tudja megbecsülni, hogy mikor éri el a jó környezeti állapotot.

Intézkedés → *Franciaország: a kumulatív hatások értékelése*

Franciaország jelenleg olyan útmutató dokumentumon dolgozik, amely segít az érintett hatóságoknak és érdekelt feleknek az emberi tevékenységek kumulatív hatásainak értékelésében, különösen olyan projektek esetében, amelyeknél környezeti hatásvizsgálatra vagy stratégiai környezeti értékelésre van szükség. Ez különösen a hidrológiai terhelések esetében lényeges, amelyek vonatkozásában a kumulatív hatások értékelésére eddig ritkán került sor.

A tengerben és a tengeri eredetű élelmiszerekben lévő szennyező anyagok

[57] Az Európai Parlament és a Tanács 2011/92/EU irányelve (2011. december 13.) az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról (HL L 26., 2012.1.28., 1. o.).
[58] Az Európai Parlament és a Tanács 2001/42/EK irányelve (2001. június 27.) bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról (HL L 197., 2001.7.21., 30. o.).
[59] Írország, Olaszország, Hollandia, Lengyelország, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság.
[60] Franciaország és Németország.
[61] Finnország, Hollandia, Spanyolország és Svédország. Olaszország szerint az Adriai-tenger térségében már megvalósult a jó környezeti állapot, de a többi térség vonatkozásában nem határozza ezt meg.
[62] Franciaország és az Egyesült Királyság.

A legtöbb szennyező anyag, amely főként a mezőgazdasági növényvédő szerekből, a hajók esetében alkalmazott algásodásgátló termékekből[63], a gyógyszerekből, az iparból és a városi kibocsátásokból származik, beleértve a nehézfémeket, végül a tengerbe kerül. Az ilyen kibocsátás hatására a tengerek és óceánok olyan környezetté válnak, amely valószínűleg ártalmas a tengeri élőlényekre, és végül szennyezi az emberi fogyasztásra szánt tengeri eredetű élelmiszereket. Ezért környezetvédelmi és humán-egészségügyi okokból is fontos biztosítani, hogy a szennyező anyagok szintje alacsonyan, illetve a biztonságos határértékeken belül maradjon a tengeri környezetben.

A szennyező anyagok valamennyi forrása közül a tengeri környezetben való légköri lerakódás az a forrás, amellyel a tagállamok nemzeti programjai a legkevésbé foglalkoznak.

Ezek a programok emellett nagyon kevés olyan intézkedést tartalmaznak, amely közvetlenül a tengeri eredetű, emberi felhasználásra szánt élelmiszerekben lévő szennyező anyagokkal foglalkoznak, mert a szennyező anyagok csökkentésére irányuló intézkedések az érvelések szerint általában véve valószínűleg a tengeri eredetű élelmiszerekre gyakorolt negatív hatásokat is csökkentik. Az ebben az összefüggésben jelentett intézkedések között a tagállamok hivatkoznak azokra, amelyekre az uniós élelmiszer-biztonsági jogszabályoknak[64], illetve a halászott és akvakultúrás termékekre vonatkozó egyéb (a nyomonkövethetőséggel, az egészségi minőségi követelményekkel, a szaporítási és tenyésztési feltételekkel, a kockázatértékeléssel és a kezelési intézkedésekkel kapcsolatos) szabályozási előírásoknak való megfelelés biztosítása érdekében van szükség.

Az olyan intézkedések vonatkozásában, amelyek általánosabban a szennyező anyagok tengeri jelenlétének csökkentésére irányulnak, több tagállam beszámolt számos olyan intézkedésről, amelyek az uniós követelményekből származnak, például olyanokról, amelyek a nitrátokról szóló irányelvnek[65], a települési szennyvízről szóló irányelvnek[66], a légköri kibocsátásról szóló irányelvnek[67], a hajók okozta szennyezésről szóló irányelvnek[68],[69] és a REACH-rendeletnek[70],[71] való megfeleléshez szükségesek. A MARPOL-egyezmény[72] vagy a regionális

[63] A hajótesten alkalmazott festékek, amelyek lelassítják a vízi szervezetek növekedését vagy segítik a leválásukat.

[64] Hivatkozva az élelmiszerekben előforduló egyes szennyező anyagok felső határértékeinek meghatározásáról szóló, 2006. december 19-i 1881/2006/EK bizottsági rendeletre (HL L 364., 2006.12.20., 5. o.).

[65] Bulgária, Németország, Olaszország és Spanyolország.

[66] Belgium, Bulgária, Németország, Finnország, Franciaország, Írország, Lettország, Málta, Hollandia, Lengyelország, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság.

[67] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/2284 irányelve (2016. december 14.) egyes légköri szennyező anyagok nemzeti kibocsátásainak csökkentéséről, a 2003/35/EK irányelv módosításáról, valamint a 2001/81/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 344., 2016.12.17., 1. o.).

[68] Az Európai Parlament és a Tanács 2009/123/EK irányelve (2009. október 21.) a hajók által okozott szennyezésről és a jogsértésekre alkalmazandó szankciók bevezetéséről szóló 2005/35/EK irányelv módosításáról (HL L 280., 2009.10.27., 52. o.).

[69] Belgium, Bulgária, Ciprus, Németország, Finnország, Franciaország, Írország, Olaszország, Lettország, Málta, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság.

[70] Az Európai Parlament és a Tanács 1907/2006/EK rendelete (2006. december 18.) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyianyag-ügynökség létrehozásáról, az 1999/45/EK irányelv módosításáról, valamint a 793/93/EGK tanácsi rendelet, az 1488/94/EK bizottsági rendelet, a 76/769/EGK tanácsi irányelv, a 91/155/EGK, a 93/67/EGK, a 93/105/EK és a 2000/21/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről.

tengeri egyezmények értelmében vett nemzetközi kötelezettségvállalásokra is történik hivatkozás, noha a nemzeti programok gyakran nem egyértelműek azzal kapcsolatban, mely konkrét intézkedéseket tervezték kifejezetten az ilyen nemzetközi kötelezettségvállalások teljesítésére. Az ilyen meglévő uniós vagy nemzetközi követelményeken túl 10 tagállam[73] vezetett be közvetlen intézkedéseket, például a szennyező anyagok kibocsátásának további szabályozását, a növényvédő szerek használatának csökkentését, az akvakulturás és kotrási gyakorlatok javítását, továbbá néhány közvetett intézkedést, például figyelemfelkeltő és kutatási tevékenységeket.

A Balti-tenger vonatkozásában Lengyelország és Svédország, az Atlanti-óceán észak-keleti térségének vonatkozásában pedig Hollandia, az Egyesült Királyság és Svédország kért kivételeket a jó környezeti állapot elérését illetően a szennyező anyagok vonatkozásában. Az ilyen kivételek esetében adott indokolások technikai szempontból nem mindig meggyőzőek, például amikor az aránytalan költségekre hivatkoznak megfelelő indokolás nélkül, beleértve a költség-haszon elemzést és az alternatív remediációs fellépések előnyeinek és hátrányainak elemzését. Emellett a jó környezeti állapot elérésére vonatkozó ütemezés régiónként elér, ami aggasztó egy ilyen referenciákkal jól alátámasztott terhelés esetében, amely uniós és nemzetközi szinten is számtalan jogszabály és szakpolitikai kezdeményezés tárgyát képezi.

Két tagállam[74] indokolta azzal a jó környezeti állapot elérésével kapcsolatos kivételeket a tengeri eredetű élelmiszerekben lévő szennyező anyagok vonatkozásában, hogy az érintett szennyezési források az illetékességük alá eső tengervizeken kívül is megtalálhatók. Az Atlanti-óceán észak-keleti részén található tagállamok többsége[75] egyetérteni látszik abban, hogy 2020-ra eléri a jó környezeti állapotot, míg a másik három regionális tengeren ez nem becsülhető meg vagy várhatóan csak 2020 után kerül erre sor.

Intézkedés → *Lengyelország: a szennyező anyagok különböző forrásainak kezelése*

Lengyelország különböző intézkedéseket fogadott el a tengervizekben megjelenő különböző szennyező anyagok kezelése érdekében. A programja olyan intézkedéseket tartalmaz, amelyek szabályozzák a szennyező anyagokat, például a kotrásból származó anyagokat, az alkánt és annak származékait. Emellett elkezdi átalakítani a csapadékvíz- és a szennyvízelvezető rendszereket, és olyan intézkedéseket vezet be, amelyek csökkentik a szennyező anyagokat a kipufogógáz-kezelő rendszerek által kibocsátott vízben. Lengyelország emellett olyan új fellépésekről számolt be, amelyek csökkentik az olajszennyeződésből és egyéb káros anyagokból származó kockázatokat. A további intézkedések közé tartoznak a belvízi flotta modernizálására irányuló tervek, az ipari szennyvíz kibocsátására vonatkozó rendelkezések lehetővé tétele és hét vízgyűjtő-terület vízkezelésének javítása.

[71] Ciprus, Németország, Finnország, Franciaország, Írország, Olaszország, Lettország, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság.
[72] A hajókról történő szennyezés megelőzéséről szóló nemzetközi egyezmény (MARPOL).
[73] Belgium, Bulgária, Németország, Finnország, Franciaország, Málta, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Spanyolország és Svédország.
[74] Finnország és Málta.
[75] Belgium, Franciaország, Írország, Hollandia és az Egyesült Királyság.

Tengeri hulladék

A hulladék a tengeri környezetet érintő olyan terhelés, amely végül megjelenik a tengerfenéken és a tengerpartokon. A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtása segített jobban megérteni a makro- és mikrohulladékot, különösen a műanyaghulladék vonatkozásában. A tengeri hulladék forrásai főként az alábbi emberi tevékenységek: turizmus és szabadidős tevékenységek, városi hulladék, ipari tevékenységek, hajózási és kereskedelmi halászat. A tengeri hulladék elleni küzdelem jegyében a tagállamok több meglévő, a hulladékgazdálkodásról, a települési szennyvízről vagy a kikötői befogadólétesítményekről[76] szóló uniós jogszabályra, valamint nemzetközi megállapodásokra és a regionális tengeri egyezményekhez kapcsolódó cselekvési tervekre[77] építenek. A nemzeti programjaik alapján úgy tűnik, hogy mind a 16 tagállam intézkedéseket hoz vagy tervez a hulladékgazdálkodás fejlesztésére a halászati ágazatban. A leggyakrabban jelentett intézkedések közé tartozik a tengerpartok takarítása, a „hulladékhalászat" és a kommunikációs kezdeményezések. Ezek szerény hatást gyakorolnak a terhelés csökkentése szempontjából, de segítik a tudatosság növelését és ezzel a jövőbeli szennyezés megakadályozását. Ugyanakkor a tengerparti hulladékra vonatkozó célzott intézkedések – például az egyszer használatos műanyagok terjedésének korlátozása vagy az akvakultúrás eredetű mikroműanyagok és hulladék csökkentése – nem tűnnek jól kidolgozottnak. Például csak öt tagállam[78] foglalkozik kifejezetten az akvakultúrával.

Intézkedés → *Franciaország: a tengeri hulladék csökkentése és a kagylótenyésztés*

Franciaország két említésre méltó intézkedést hozott a tengeri hulladék vonatkozásában. Az első a hulladékkeletkezés megelőzésére irányuló nemzeti program része, és négy cselekvésből áll: 1) a gyártói felelősség kiterjesztése; 2) egyes termékek, például az egyszer használatos műanyag zacskók korlátozása[79]; 3) az önkéntes fellépések előmozdítása a tengeri hulladék csökkentése és újrahasznosítása érdekében; és 4) a hulladék megelőzésére és kezelésére irányuló regionális tervek összehangolása a vízpolitikai és tengerpolitikai eszközökkel, valamint a hulladék kikötői befogadására és kezelésére vonatkozó tervekkel. A második intézkedés a kagyló-akvakultúrára, egy olyan tevékenységre vonatkozik, amely jelentős hulladékforrás lehet, de amelyre a többi tagállam intézkedési programjai csak ritkán térnek ki. Franciaország azt tervezi, hogy korlátozza az érintett élőhelyek pusztulását az árapályterületeken található tengeri kultúrás területekre való belépés korlátozásával, illetve az ezeken keletkező hulladék összegyűjtésével és újrahasznosításával.

[76] Az Európai Parlament és a Tanács 2000/59/EK irányelve (2000. november 27.) a hajókon keletkező hulladék és a rakománymaradványok fogadására alkalmas kikötői létesítményekről (HL L 332., 2000.12.28., 81–90. o.).

[77] Vannak regionális cselekvési tervek az Atlanti-óceán észak-keleti térségére, illetve a Balti-tenger és a Földközi-tenger térségére vonatkozóan, míg a fekete-tengeri cselekvési terv jelenleg kidolgozás alatt áll.

[78] Franciaország (az Atlanti-óceán észak-keleti részén), Írország, Olaszország, Spanyolország és Svédország.

[79] Eközben Franciaország elfogadott egy, a jelentésben nem szereplő intézkedést is, amely 2020-tól betiltja a biológiailag nem lebomló egyszer használatos műanyagokat, valamint egy másik intézkedést, amely betiltja a biológiailag nem lebomló műanyag fültisztító pálcikákat és a mikrogyöngyök használatát egyes kozmetikai termékekben.

A tengeri hulladékkal kapcsolatos intézkedési programokat az olyan uniós szintű fejlesztések szélesebb összefüggésében kell szemlélni, amelyek a körforgásos gazdaságról szóló csomag[80], a műanyagokkal kapcsolatos uniós stratégia[81], valamint a tengeri hulladékra és az egyszer használatos műanyagra vonatkozó jogalkotási javaslat[82] elfogadásához vezettek.

A 16 tagállamból várhatóan csak hat[83] éri el 2020-ra a jó környezeti állapotot a hulladék vonatkozásában. Málta az egyetlen olyan tagállam, amely kivételt jelentetett be azon az alapon, hogy a szomszédos országok tevékenységei állítólag akadályozzák az erőfeszítéseit, ugyanakkor az ilyen indokolás nem tűnik teljesen megalapozottnak, és Málta nem számolt be alternatív ütemezésről.

Energia, többek között a víz alatti zaj

Az energiafelhasználás, például a fűtési és az elektromos rendszerek formájában, a zaj, az elektromágneses sugárzás, a rádióhullámok vagy a rezgések szintén terhelést jelenthetnek a tengeri környezetre. A legtöbb tagállam erőfeszítései eddig a víz alatti zajra összpontosítottak, amelynek hatásai összetettek és még nem ismertek teljes egészében. A zaj például elűzheti a tengeri fajokat a szaporodási területeikről vagy befolyásolhatja a hallásukat és ezzel kiszolgáltatottá teheti őket. A hatás függ továbbá a zaj típusától (folyamatos vagy impulzív) és frekvenciájától. A zaj származhat a hajóktól, a tengeri kutatásból, a part menti energiaplatformokról, az építési tevékenységekből és a védelmi tevékenységekből. A tagállamok ismét olyan uniós jogszabályokra építettek, mint az élőhelyvédelmi irányelv és a környezeti hatásvizsgálatról szóló irányelv. A nemzetközi megállapodások és a regionális tengeri egyezményekhez kapcsolódó kezdeményezések itt is szerepelnek az intézkedési programokban. Az intézkedések közé tartozik egyes területeknek az impulzív és a folyamatos zaj elleni védelme, környezetbarát hajók építése, bizonyos típusú fényforrások használatának korlátozása az olaj- és gázplatformokon, valamint a tudatosság növelése, a kutatás, illetve a zaj értékelésére vonatkozó iránymutatás kidolgozása. Az intézkedések kitérnek a legtöbb terhelésre, de erre gyakran közvetetten kerül sor a kutatáson keresztül, amelyről a tagállamok az intézkedésekkel együtt beszámoltak.

Hat tagállam[84], főként az Atlanti-óceán észak-keleti térségéből, várhatóan eléri a jó környezeti állapotot 2020-ra. A jelenlegi ismeretekben mutatkozó hiányosságokat tekintve azonban

[80] A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, *Az anyagkörforgás megvalósítása – a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv*, COM(2015) 614 final.

[81] A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, *A műanyagok körforgásos gazdaságban betöltött szerepével kapcsolatos európai stratégia*, COM(2018) 28 final.

[82] Javaslat Az Európai Parlament és a Tanács irányelve egyes műanyagtermékek környezetre gyakorolt hatásának csökkentéséről, COM(2018) 340 final.

[83] Belgium, Finnország, Franciaország, Írország, Hollandia és az Egyesült Királyság.

[84] Belgium, Finnország, Franciaország, Írország, Hollandia és az Egyesült Királyság.

néhány tagállam[85] nem tudja megbecsülni, mikor éri el a jó környezeti állapotot, vagy nem adott meg dátumot erre vonatkozóan[86]. Egyetlen tagállam sem folyamodott kivételhez.

Intézkedés → *Ciprus: a szénhidrogének feltárásából származó zaj*

Ciprus beszámolt egy olyan intézkedésről, amely a víz alatti impulzív zajjal kapcsolatban előírja a fokozatos indítást a szénhidrogének feltárása és kitermelése esetében. Idetartoznak a tengeri szeizmológiai vizsgálatok a stratégiai környezeti vizsgálatról és a környezeti hatásvizsgálatról szóló irányelv, illetve a barcelonai egyezmény tengeri kitermelésről szóló jegyzőkönyve értelmében.

A tengeri biológiai sokféleség állapotával kapcsolatos intézkedések

A tengeri környezetet érő terhelések negatív hatásainak csökkentésével javulniuk kell a feltételeknek a tengeri fajok és élőhelyek számára. Az előző szakaszokban ismertetett intézkedések ezért hozzájárulnak a tengeri biológiai sokféleség fenntartásához vagy fokozásához. A legtöbb tagállam azonban nem látja megfelelően az összefüggést közöttük, ami korlátozza a programok eredményességét. A tagállamok ugyanakkor olyan intézkedéseket, például területvédelmi intézkedéseket terveztek, amelyek kiterjednek a különböző tengeri élőhelyekre, de ezek területi hatálya korlátozott, és elképzelhető, hogy nem olyan területek céloznak meg, ahol a legnagyobb a terhelés (például a tengerfenéken való vonóhálós halászat a védett területeken kívül).

Madarak

A tagállamok beszámolója szerint a madarakat érő legjelentősebb terhelés forrása a kereskedelmi halászati tevékenységekből származó járulékos fogás. A további említett terhelések közé tartozik a tengeri hulladék, a nem őshonos fajok, az olajszennyezés és a látható fény okozta zavarás. Noha gyakran kerül sor az élőhelyek elvesztésére az emberi tevékenységek, a tengerben jelen lévő szennyező anyagok és a vadászat miatt, a tagállamok kevésbé gyakran tekintettek ezekre terhelésként. Nem meglepő, hogy a legtöbb intézkedés a madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv végrehajtásához, és így a különleges madárvédelmi területek és a különleges természetmegőrzési területek[87] létrehozásához kapcsolódik a madarak élőhelyeinek, szaporodási, fészkelési és táplálkozási területeinek megóvása érdekében. A tagállamok emellett arról is beszámoltak, hogy alkalmazzák a közös halászati politika szabályait a járulékos fogások által okozott probléma kezelésére, ami például bizonyos halászeszközök használatának korlátozását jelenti, hogy csökkenjen a madarak elfogásának esélye, vagy idetartozik a fenntartható halászateszközök és technikák előmozdítása. A tagállamok csak néha említik a tengeri területrendezési irányelvet[88], amely segíthet a halászati területek kijelölésében a madarakat érő hatások csökkentése mellett.

[85] Németország, Málta és Svédország.
[86] Ciprus, Olaszország, Lengyelország, Portugália és Spanyolország. Bulgária és Lettország nem állapította meg a jó környezeti állapotát.
[87] A madárvédelmi irányelvnek, illetve a Natura 2000 hálózatnak megfelelően.
[88] Az Európai Parlament és a Tanács 2014/89/EU irányelve (2014. július 23.) a tengeri területrendezés keretének létrehozásáról (HL L 257., 2014.8.28., 135. o.).

Az Atlanti-óceán észak-keleti térségében található valamennyi tagállam emellett a megőrzéssel kapcsolatos OSPAR-ajánlásokhoz köti az intézkedéseit, míg néhány tagállam[89] a Balti-tenger térségében a HELCOM balti-tengeri cselekvési tervére hivatkozik. A Földközi-tenger térségében a legtöbb tagállam általában a barcelonai egyezménynek a madárfajokkal és a tengeri védett területekkel kapcsolatos cselekvési terveire hivatkozik.

10 tagállam[90] nem számolt be arról, mikor fogja elérni a jó környezeti állapotot, és vagy a hiányos ismeretekre hivatkozott, vagy nem szolgált további indokolással. Kivételekről nem történt jelentés.

Intézkedés → *Málta: a madarak védelme a ragadozóktól*

Málta intézkedést[91] hozott annak érdekében, hogy megvédje a bukdosó vészmadarat *(Puffinus yelkouan)* a ragadozó patkányoktól. Egy különleges madárvédelmi területen az emberi szabadidős tevékenységekből származó élelmiszer-hulladék hatására megnőtt a patkánypopuláció, ami jelentős terhelést jelent a madarak számára. A madárfajok és az élőhelyeik hatékonyabb védelme érdekében a projekt célja, hogy felhívja az emberek figyelmét a problémára, és ezzel megváltoztassa a viselkedésüket a védett területeken a hulladék és a patkánypopuláció csökkentése érdekében. Az intézkedés túlmutat a madárvédelmi irányelv értelmében hozott intézkedéseken.

Halak és lábasfejűek

A gazdaságilag hasznosított fajok halászatából származó egyértelmű terhelés mellett a járulékos fogás az egyik legfontosabb terhelés, majd ezt követik a szennyező anyagok. Az élőhelyek elvesztése és károsodása, a hulladék és a víz alatti zajok kevésbé gyakran szerepelnek a tagállamok programjaiban. A fent említetteknek megfelelően a gazdaságilag hasznosított halra és kagylóra vonatkozó intézkedések révén a gazdaságilag hasznosított fajokat érintő problémák kezelése általában jó. Az ilyen intézkedések közé tartozik a halászati tilalom egyes területeken és/vagy egyes halászati gyakorlatok, például a vonóhálós halászat betiltása. A gazdaságilag nem hasznosított fajokra azonban nem mindig terjednek ki az intézkedések. 13 tagállam[92] emellett korlátozza egyes halászati technikák alkalmazását, és így a járulékos fogások által okozott problémát is megcélozza. A legtöbb tagállam beszámolt területvédelmi intézkedések használatáról az élőhelyvédelmi irányelv értelmében létrehozott Natura 2000 hálózat alapján egyes halfajok védelme érdekében, illetve kisebb mértékben a víz-keretirányelv alapján a halak vándorlási útvonalának védelme érdekében. Területrendezési intézkedésekre is sor került egyes olyan tengerfenéki élőhelyek védelmére, amelyek a halak szaporodási és keltető helyéül szolgálnak. Az intézkedéseknek a regionális tengeri egyezményekhez való kapcsolásán túl, például a madarak esetében, különösen a földközi-tengeri tagállamok utaltak a regionális halászati gazdálkodási szervezetekkel közös

[89] Lettország, Lengyelország és Svédország.
[90] Bulgária, Ciprus, Finnország, Németország, Olaszország, Portugália, Lettország, Málta, Spanyolország és Svédország.
[91] A LIFE program finanszírozásával.
[92] Belgium, Bulgária, Ciprus, Franciaország, Írország, Olaszország, Málta, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság.

kezdeményezésekre is. A tudatosságnövelő[93] kampányok, például a fogyasztókat a fenntartható halászati gyakorlatokról tájékoztató kampányok vagy a hivatásos halászokat és a hobbihorgászokat megcélzó kampányok, hozzáadott értéket teremtenek a többi, közvetlenebb intézkedés vonatkozásában. Néhány tagállam[94] említést tett arról, hogy több kutatásra van szükség, különösen annak megértéséhez, milyen hatást fejtenek ki az ilyen fajokat érő terhelések.

Lengyelország kivételt határozott meg a jó környezeti állapot elérését illetően, mert azt állítja, hogy egyéb környezeti tényezők, például az éghajlatváltozás és a sótartalom akadályozzák azt. A rendelkezésre bocsátott információk alapján ez csak részben indokolt (Lengyelország nem nyújtott be bizonyítékokat azzal kapcsolatban, hogy a mutatókra vonatkozó tendenciák változása összefügg a hőmérséklet és a sótartalom előre látható változásával). Az Egyesült Királyság indokolt kivételről számolt be, mert időre van szükség ahhoz, hogy a halpopulációk (biomassza) reagáljanak a halászati ráta változásaira egyéb biológiai és éghajlati feltételek mellett. Három tagállam[95] arról számolt be, hogy 2020-ra eléri a jó környezeti állapotot.

Intézkedés → *Németország: a fogyasztók tudatosságának növelése a fenntartható halászat vonatkozásában*

Egy új német intézkedés egy olyan tájékoztatási kampányból áll, amely a tengeri eredetű élelmiszerek különböző fogyasztóit célozza meg, hogy növelje a tudatosságukat „a fenntartható és ökoszisztéma-barát halászat" vonatkozásában. A kampány keretében az oktatási és tájékoztató anyagok kidolgozására az elérhető legjobb tudományos adatok és a kutatás jelenlegi állása alapján kerül sor. A cél az olyan fogyasztói magatartás kialakítása, amely környezetbarátabb, és támogatja a fenntartható halászati technikákat. Közvetett célja, hogy a fogyasztói kereslet arra ösztönözze a halászati ágazatot, hogy fenntarthatóbb halászati gyakorlatokat alkalmazzon.

Emlősök és hüllők

A tengeri emlősökre és hüllőkre, például a bálnákra, fókákra és teknősökre hatással vannak a kereskedelmi halászati tevékenységekből származó járulékos fogások, valamint az élőhelyek elvesztése, a szennyező anyagok, a tengeri hulladék, a vízi járművekkel történő ütközések és a víz alatti zajok. A legtöbb tagállam arról számolt be, hogy területvédelmi intézkedéseket hozott az élőhelyvédelmi irányelv értelmében az élőhelyek védelmére, beleértve a szaporodási, táplálkozási és fészkelő területeket. A legtöbb új intézkedés valójában a területvédelemre összpontosít, beleértve a víz alatti zajok csökkentésére irányuló intézkedéseket. A járulékos fogásokat a közös halászati politika szabályozza a szelektívebb halászeszközök használatára vonatkozó új intézkedésekkel. Ugyanakkor kevés tagállam[96] hozta összefüggésbe a tengeri hulladékot és az emlősöket, illetve teknősöket, noha ezek a

[93] Belgium, Franciaország, Olaszország, Németország, Málta, Portugália, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság.
[94] Bulgária, Franciaország, Olaszország, Lettország, Lengyelország és Portugália.
[95] Belgium, Franciaország és Írország.
[96] Bulgária, Franciaország (az Atlanti-óceán északi-keleti térségének vonatkozásában), Spanyolország és Svédország.

fajok valószínűleg fogyasztanak hulladékot, illetve gazdátlan vagy hátrahagyott halászeszközökbe gabalyodnak. Számos tagállam emellett a tengeri területrendezésről szóló irányelvhez[97] és a környezeti hatásvizsgálatról szóló irányelvhez[98] kötötte az intézkedéseket. A legtöbb tagállam azon túl, hogy a regionális tengeri egyezményekhez kötötte az intézkedéseit, a Balti- és az Északi-tengerben élő kis cetfélék védelméről szóló megállapodáshoz (ASCOBANS) és a Fekete-tengerben, a Földközi-tengerben és a környező atlanti vizekben élő cetfélék védelméről szóló megállapodáshoz is köti őket. Az egyéb intézkedések közé tartozik a gazdátlan halászeszközök hatásának csökkentése, illetve olajszennyezés esetén a szennyezést mérséklő intézkedések. A beszámolókban szereplő intézkedések közé tartoznak továbbá olyan tudatosságnövelő tevékenységek, mint a halászok tájékoztatása az agresszív halászati technikák emlősökre és teknősökre gyakorolt hatásáról vagy a turisták ösztönzése arra, hogy fenntartható turisztikai tevékenységeket válasszanak.

Csak néhány tagállam[99] számolt be arról, hogy 2020-ra eléri a jó környezeti állapotot. Lengyelország kivételről tett jelentést, és kifejtette, hogy 2020-ra nem fogja elérni a jó környezeti állapotot a barna delfinek vonatkozásában, mert a faj vándorol, illetve a legtöbb járulékos fogás a lengyel tengervizeken kívül fordul elő, de ez az indokolás nem tűnik megalapozottnak, mert a felségvizeken kívüli járulékos fogások által jelentett probléma megfelelően ellenőrizhető határokon átnyúló partnerség keretében.

Intézkedés → *Olaszország: a hajókkal való ütközések gyakoriságának csökkentése*

A vízi járművek jelentős számú cetféle pusztulásáért felelősek a Földközi-tengeren. A REPCET projekt[100] révén Olaszország arra törekszik, hogy minden hajóra olyan szoftvert telepítsenek, amely segít megállapítani a cetfélék jelenlétét és helyzetét a víz alatt, és ezzel csökkenteni az ütközések számát és az elhullási arányt. Az intézkedés részeként továbbá a hajók üzemeltetői az ilyen szoftverek használatára vonatkozó képzésben vesznek részt.

Vízoszlopban lévő élőhelyek

A vízoszlopban lévő élőhelyeken élő fajok több terhelésnek (például szennyező anyagok, eutrofizáció, nem őshonos fajok, halászat, járulékos fogás és hulladék) vannak kitéve. A tagállami programok ritkán kapcsolják össze az ilyen terhelésekre vonatkozó intézkedéseket a vízoszlopban lévő élőhelyekkel, ami megnehezíti a tagállamok számára annak meghatározását, hogy mennyire jó környezeti állapotot fognak elérni az ilyen élőhelyek tekintetében. Ezért csak nagyon kevés konkrét intézkedésről érkezett jelentés.

Ugyanakkor a tengeri védett területekre vonatkozó kezelési tervek, az élőhelyvédelmi irányelv értelmében a Natura 2000 hálózat létrehozása, illetve egyéb nemzeti területvédelmi intézkedések elfogadása hozzájárul az ilyen élőhelyek jó állapotához. A víz-keretirányelv is

[97] Belgium, Bulgária, Németország, Finnország, Franciaország (a Földközi-tenger vonatkozásában), Írország, Olaszország, Lettország, Lengyelország, Portugália, Svédország és az Egyesült Királyság.
[98] Bulgária, Ciprus, Németország, Franciaország, (az Atlanti-óceán északi-keleti térségének vonatkozásában), Írország, Olaszország, Lettország, Málta, Hollandia, Lengyelország, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság.
[99] Belgium, Franciaország, Írország és az Egyesült Királyság.
[100] http://www.repcet.com

szerepet kap a tápanyagok és szennyező anyagok koncentrációjának csökkentésével, illetve a hidrológiai feltételek javításával, s ezáltal az eutrofizációnak kedvező körülmények visszaszorításával és a tengervizek szennyezésének csökkentésével. Regionális kapcsolatok felállítására egyéb élőhelytípusok esetében is sor került. Itt is csak három tagállam[101] számolt be arról, hogy 2020-ra eléri a jó környezeti állapotot, de egyetlen tagállam sem folyamodott kivételhez.

Intézkedés → *Svédország: a terhelés és az állapot közötti összefüggések a vízoszlopban lévő élőhelyek esetében*

Svédország a biológiai sokféleséggel kapcsolatos intézkedéseit nagymértékben a vízoszlopban lévő élőhelyeket érő konkrét terhelések kezelésére szolgáló intézkedésekhez kapcsolta, így kumulatív módon vizsgálja a terheléseket a tengeri biológiai sokféleség megőrzése érdekében. Ez az alapos, a biológiai sokféleség vonatkozásában a jó környezeti állapot elérésére irányuló megközelítés a 2017/848/EU irányelv mögött meghúzódó megfontolásokat is figyelembe veszi. Az ilyen intézkedések az alábbiakra vonatkoznak:

- gazdaságilag hasznosított hal és kagyló a halászati szabályozás és irányítás, illetve a tengeri védett területek és a szezonálisan lezárt területek révén;
- eutrofizáció a hosszú távú tápanyag-terhelés csökkentésével helyileg az eutrofizációra hajlamos öblökben és a Balti-tengeren;
- szennyező anyagok a veszélyes anyagok – például algásodásgátló anyagok és szennyvíz – kibocsátásának kezelésével;
- nem őshonos fajok olyan közvetett intézkedésekkel, amelyek magukban foglalják a tudatosság növelését, a kezelési terveket és a kockázatcsökkentési intézkedéseket.

Tengerfenéki élőhelyek

Különböző emberi tevékenységek hatással vannak a tengerfenékre, különösen a fizikai zavarás révén, és ezek közül a fenékvonóhálós kereskedelmi halászat a legelterjedtebb. Ez idővel az érzékeny tengerfenéki élőhelyek jelentős csökkenéséhez vezetett, és hosszan tartó, széles körű károkat okozott bennük. Az egyéb potenciálisan káros tevékenységek közé tartozik a szárazföld kiterjesztése, a kikötői tevékenységek, a szilárd hulladékok ártalmatlanítása (beleértve a kotrásból származó anyagokat), a homok és kavics tengeri kitermelése, a tenger alatti kábelek és csővezetékek lefektetése, valamint a megújuló energiával kapcsolatos tevékenységek. Az intézkedési programok szabályozási megközelítéseket is tartalmaztak a legtöbb ilyen tevékenység által okozott probléma kezelésére. Például a területvédelmi intézkedések az elsődlegesen választott eszközök, beleértve az élőhelyvédelmi irányelv értelmében hozott intézkedéseket. Mind a 16 tagállam beszámolt olyan kezdeményezésekről, amelyek célja a veszélyeztetett élőhelyek védelme a halászati tevékenységekkel szemben, és ezek a kezdeményezések összhangban vannak a fenntartható halászatra vonatkozó intézkedésekkel (főként a közös halászati politika alapján, például egyes halászati tevékenységek tilalma, beleértve a fenékvonóhálós halászatot, és olyan halászeszközök bevezetése, amelyek kevésbé károsítják a tengerfeneket). Az említett egyéb szabályozási eszközök közé tartoznak a környezeti hatásvizsgálatok egyéb olyan

[101] Írország, Franciaország és az Egyesült Királyság.

terhelések vonatkozásában, mint például az akvakultúrás eredetű tápanyagszint. Az egyéb szennyezési hatások tekintetében a tagállamok a víz-keretirányelv értelmében hozott intézkedésekre hivatkoztak. Regionális kapcsolatok felállítására egyéb élőhelytípusok esetében is sor került. A tengerfenék a szabadidős tevékenységek (például a szabadidős hajók lehorgonyzása vagy a hobbihorgászat) következtében is károsodhat, amivel kapcsolatban négy tagállam[102] számolt be intézkedésekről. Ugyanakkor ezek az intézkedések gyakran konkrét területekre korlátozódtak. Ennek eredményeképpen a területvédelem alatt álló területeken kívüli, az emberi tevékenységek által érintett tengerfenéki élőhelyek jelentős részére valószínűleg nemigen fognak kiterjedni a tagállami intézkedések.

Számos tagállam emellett tevékenységeket folytatott, hogy felhívja a figyelmet[103] arra, hogy egyes kereskedelmi halászati módszerek a tengerfenéki élőhelyek pusztulását okozzák, és kutatásokat végeztek[104], amelyek magukban foglalták például a tengerfenéki élőhelyek feltérképezését.

Öt tagállam[105] arról számolt be, hogy 2020-ra eléri a jó környezeti állapotot, és Lengyelország kivételt jelentett be olyan természetes viszonyok miatt, mint a tengeri környezet lassú regenerálódása, a lengyel vizekben nagymértékben elterjedt nem őshonos fajok és a természetes módon szezonálisan alacsony oxigénszintű területek. Ugyanakkor az indokolás csak részben támasztja alá a kivételt, mert nem történtek erőfeszítések a nem őshonos fajok által érintett konkrét élőhelyek azonosítására, és a Balti-tengeren az oxigénhiány nagyrészt a tápanyagok feldúsulásának köszönhető.

Intézkedés → *Spanyolország: a szabadidős tengeri tevékenységekre vonatkozó iránymutatás*

A hajók lehorgonyzása fizikailag károsítja a tengerfeneket, és annak sérülékenységét tekintve akár a tengerfenéki élőhelyek elvesztéséhez is vezethet. Ezek a hatások leginkább a fűágyakat *(Posidonia oceanica* és *Cymodocea nodosa)* érik, illetve a veszélyeztetett fajok spanyol jegyzékében szereplő egyes fajokat, például a nagy sonkakagylót *(Pinna nobilis)* és az *Asterina pancerii* tengericsillagot. Spanyolország ezért iránymutatást dolgoz ki a hatóságok számára az ilyen tevékenység szabályozására a védett tengerfenéki élőhelyeken. Ez túlmutat az olyan tevékenységeken, amelyek kezelése általában megtörténik az élőhelyvédelmi irányelv értelmében.

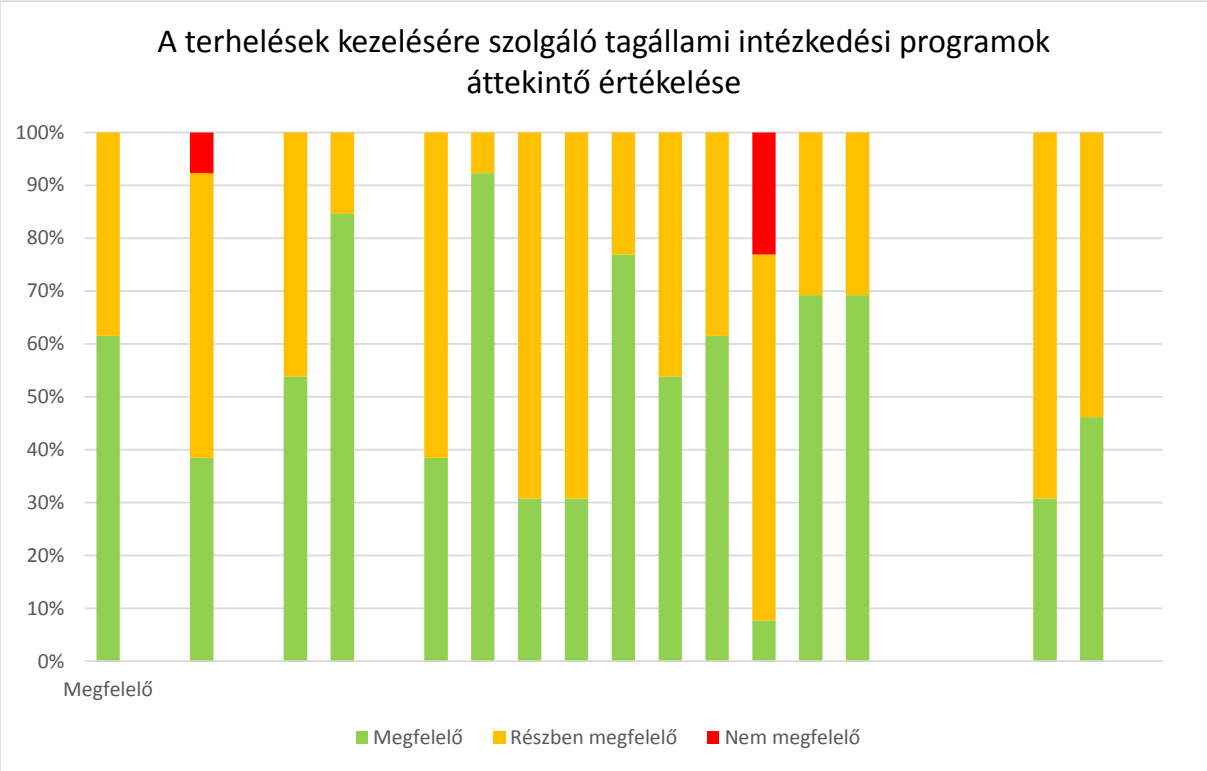
Hogyan teljesítenek a tagállamok?

A terhelések kezelésére szolgáló intézkedések

A tagállamok az intézkedési programjukban legalább részben több terheléssel foglalkoztak, például az alábbiakkal: nem őshonos fajok megjelenése, kereskedelmi halászat, tápanyag-kibocsátás, a tengerfenéki élőhelyeket érő terhelések, hidrográfiai változások, szennyező

[102] Belgium, Bulgária, Franciaország és Spanyolország.
[103] Bulgária, Németország, Olaszország, Málta és Portugália.
[104] Bulgária, Franciaország, Németország, Lettország, Lengyelország, Portugália, Hollandia, Spanyolország és Svédország.
[105] Belgium, Finnország, Franciaország, Írország és az Egyesült Királyság.

anyagok és tengeri hulladék. A 2. ábra bemutatja, hogy a tagállamok által a 8. cikk szerinti értékelésben jelentett terhelések közül hányat kezeltek megfelelően az intézkedések.

2. ábra A terhelések kezelésére szolgáló tagállami intézkedések megfelelősége (a tagállamok tengeri régiónkénti földrajzi sorrendben vannak feltüntetve)

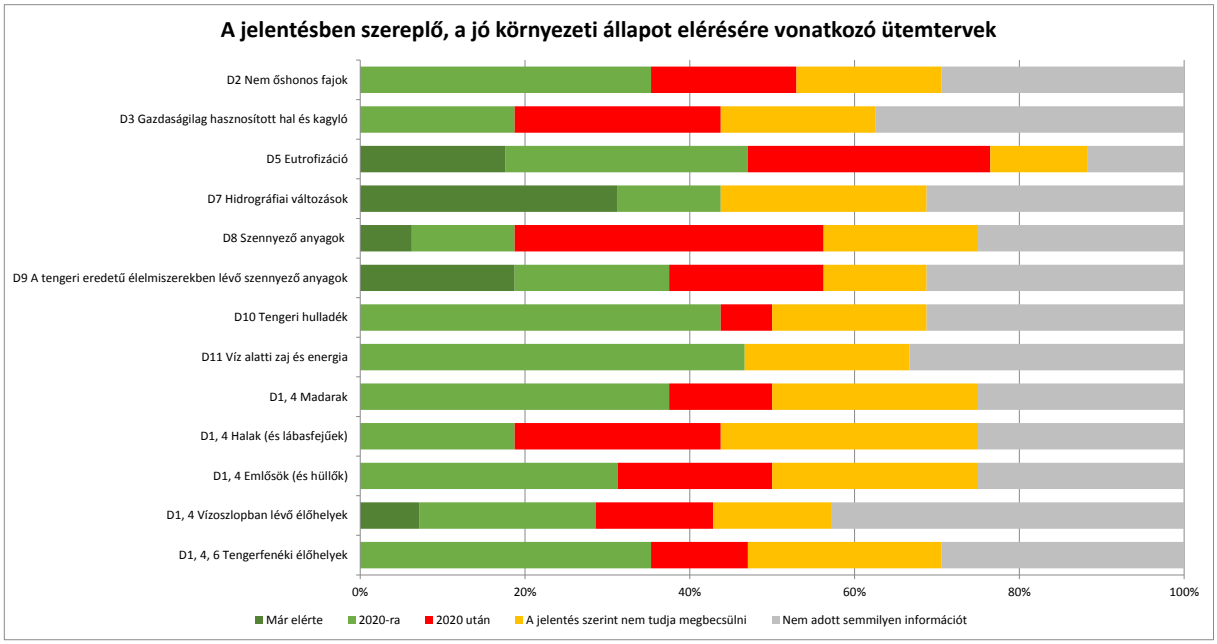
Minden tagállam esetében a tagállamok által a 8. cikk szerinti értékelés alapján feltüntetésre került, milyen arányban kaptak „kezelt” (zöld), „részben kezelt” (narancssárga) és „nem kezelt” (piros) értékelést a mutatóspecifikus intézkedések (például a terhelések 100 %-os kezelése azt jelenti, hogy a program valamennyi mutató vonatkozásában kezelte a jelentett terhelést).

Ütemtervek, az intézkedések végrehajtása és az intézkedések eredményessége

A tagállamok által benyújtott ütemtervek vegyes képet festenek arról, mikor érik el a jó környezeti állapotot, ahogy az a fenti vonatkozó szakaszokban szerepel, és ahogy azt a 3. ábra összefoglalja. Ennek részben az lehet az oka, hogy a tagállamok arról számoltak be, hogy néhány intézkedés végrehajtására még nem került sor az irányelv előírásának megfelelően 2016-ra. Azt is meg kell jegyezni, hogy a jelentett intézkedések nem mindig kapcsolódnak közvetlenül a jó környezeti állapot megállapításához és a környezetvédelmi célokhoz. Továbbá a jó környezeti állapot megállapításával kapcsolatos következetesség hiánya (szub)regionális szinten[106] és annak változó mértéke, hogy a tagállamok mennyire nagyszabású célokat tűztek ki, hozzájárul az azzal kapcsolatos bizonytalansághoz, hogy az intézkedések elegendőek-e a jó környezeti állapot 2020-ra történő eléréséhez. A 2017/848/EU határozat teljes körű végrehajtása várhatóan összehasonlíthatóbb és koherensebb

[106] COM(2014) 97 final.

megközelítéshez vezet az ilyen megállapítások későbbi frissítését illetően, és így támogatja az intézkedések elégséges voltának értékelését.

3. ábra A jó környezeti állapot elérésére vonatkozó ütemtervek a tagállami beszámolók szerint

A második megfigyelés annak valószínűségével kapcsolatos, hogy sor kerül-e az ilyen intézkedések, különösen az új intézkedések végrehajtására (mivel más intézkedések a beszámolók szerint folyamatban voltak, például más szakpolitikai keretek között). A tagállamok három csoportra oszthatók.

Nagyon valószínű	Belgium, Finnország, Franciaország, Németország, Olaszország, Spanyolország, Svédország, Egyesült Királyság	Ezek a tagállamok költség-haszon elemzést végeztek az új intézkedések bevezetésekor, és kijelölték az intézkedések végrehajtásáért felelős gazdálkodó egységeket. Emellett arról számoltak be, hogy a végrehajtás már 2016-ban megkezdődött, bár néhány intézkedés esetében kis késés figyelhető meg (2017 vagy 2018).
Valószínű	Bulgária, Lettország, Málta, Hollandia, Lengyelország, Portugália	A költség-haszon elemzés nem terjed ki valamennyi új intézkedésre, és ezek a tagállamok nem adtak teljes körű információkat az ütemtervek vonatkozásában. A bejelentett ütemterveket tekintve sok intézkedés végrehajtására várhatóan 2018 után, illetve néhány intézkedés végrehajtására 2020 után kerül sor. A tagállamok általában kijelölték az ilyen intézkedések végrehajtásáért felelős gazdálkodó egységeket.

Nincs következtetés	Ciprus, Írország	Az ezen tagállamok által benyújtott információk nem teszik lehetővé a következtetéseket.

1. táblázat – Az új intézkedések végrehajtásának valószínűsége[107]

A költség-haszon elemzések azonban, ahol sor került ilyenekre, nem adnak teljes képet. Továbbá nem mindig került sor a végrehajtó hatóság, illetve a finanszírozási és költségvetési elkülönített összegek feltüntetésére, ami megkérdőjelezi annak valószínűségét, hogy sor kerül a szóban forgó intézkedések végrehajtására. Az intézkedések potenciális hatásainak számszerűsítése sem történt meg, és ezek a hatások legjobb esetben is minőségi szempontból kerültek ismertetésre.

A megfelelő részletességű jelentések lehetővé tették volna annak jobb megértését, mit akarnak elérni a tagállamok az intézkedések révén. A folyamatban levő intézkedéseknek a tengeri környezetre gyakorolt hatásai sem becsülhetők meg. Ezért nem volt lehetséges számszerűsíteni, hogy a terhelés milyen mértékben fog csökkenni, illetve hogy az intézkedések elegendőek-e a jó környezeti állapot eléréséhez. Néhány intézkedés esetében ez kétségtelenül nem is volt lehetséges, például a hiányos ismeretek miatt, de megerősítette volna az értékelést, ha a tagállamok erőfeszítéseit kézzel foghatóan lehetett volna értékelni a tengeri környezetre gyakorolt pozitív hatással kapcsolatban.

Egy másik megfigyelés szerint a legtöbb tagállam utal a vonatkozó regionális tengeri egyezményekre és a nemzetközi megállapodásokra, míg néhány tagállam csak általánosságban hivatkozik regionális cselekvési tervekre, illetve regionális vagy nemzetközi kötelezettségvállalásokra, és nem határozza meg, milyen fajta intézkedéseket hajt végre. Itt sem állapítható meg, mit kívánnak elérni az ilyen intézkedések. Az intézkedések a legtöbb esetben nem egy régióra vagy alrégióra vonatkoznak, hanem a nemzeti vizeken belül adott földrajzi hatályra korlátozódnak.

Következtetések és ajánlások

A tagállamok jelentős erőfeszítéseket tettek az intézkedési programjuk kidolgozására. Integrálták a különböző nemzeti, uniós és nemzetközi szakpolitikákat és folyamatokat egyetlen cél, a tengeri környezet védelme érdekében. A legtöbb tagállam új intézkedéseket is hozott a tengeri környezetet érő, egyébként figyelmen kívül hagyott terhelések konkrét kezelésére, ami így a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv hozzáadott értékéről tanúskodik. Ugyanakkor egyes határon átnyúló jellegű terhelések vonatkozásában a regionális vagy uniós koordináció hiánya a terhelés kezelésével kapcsolatban összehangolatlan és eredménytelen megközelítéshez vezethet. A tengeri műanyaghulladék esetében A tengeri műanyaghulladék esetében jelenleg is folyik a probléma uniós szintű fellépéssel történő kezelése, nevezetesen a műanyagok körforgásos gazdaságban betöltött szerepével kapcsolatos európai stratégia és annak intézkedései révén.

[107] Egyetlen tagállam esetében sem született olyan értékelés, miszerint nem valószínű az új intézkedések végrehajtása.

Ugyanakkor az értékelés szerint a tengeri környezetet érő terhelések közül nem mindegyiket kezelnek megfelelően a tagállamok által elfogadott intézkedések. A programok eltérnek annak tekintetében, hogy mennyire nagyszabású célokat tűztek ki. A jó környezeti állapot 2020-ra való elérése továbbra sem valószínű valamennyi európai tengeri régióban és az irányelvben szereplő mind a 11 mutató vonatkozásában. Ez, noha ismert, hogy az ökoszisztémák lassan reagálnak a változásra, mégis csalódásra ad okot, mert azt jelenti, hogy az irányelv által előírt fő kötelezettséget, a jó környezeti állapot elérését valószínűleg nem sikerül időben teljesíteni. 2018-ban a tagállamok várhatóan jelentést[108] nyújtanak be az intézkedési programjuk végrehajtásának állapotáról. Ezáltal egyértelműbben kell majd látni, hogyan haladnak az intézkedéseik végrehajtásával.

A tagállamok emellett 2018 októberéig várhatóan naprakész tájékoztatást adnak a jó környezeti állapot megállapításáról, a célokról és a környezeti állapot értékeléséről[109]. A Bizottság ezeknek a különböző elemeknek az alapján 2019-ben végrehajtási jelentést ad ki, amely még a jó környezeti állapot elérésére vonatkozó 2020. évi határidőt megelőzően áttekintést nyújt az előrehaladásról[110].

Összefoglalásként elmondható, hogy a Bizottság értékelése szerint minden intézkedési program vonatkozásában – az egyes tagállamok esetében eltérő mértékben – javulásra van szükség ahhoz, hogy az intézkedési programok megfelelő keretnek minősüljenek az irányelv követelményeinek való megfelelés érdekében. A lenti táblázat ajánlásként tartalmazza a szükséges módosításokkal kapcsolatos vonatkozó iránymutatást. Az ezt a jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum[111] ajánlások formájában országspecifikus iránymutatást tartalmaz:

Kategória	**Ajánlások**
Az eredményesség mérése: *Nemzetközi és regionális hivatkozások*	**Az intézkedések eredményességének mérése** során a tagállamok • azonosítják az egyes tengeri régiókra vagy alrégiókra vonatkozó intézkedéseket, például regionális cselekvési tervek használatával; • ismertetik, hogy milyen, a regionális vagy nemzetközi kezdeményezésekből származó konkrét intézkedések végrehajtása van folyamatban a programjuk részeként, és nem általában véve utalnak regionális és nemzetközi cselekvési tervekre;
Az eredményesség mérése: *A végrehajtás ütemezése, finanszírozás és*	• meghatározzák a végrehajtás ütemezését, a finanszírozási forrásokat és a végrehajtásért felelős gazdálkodó egységeket valamennyi intézkedés vonatkozásában; • ha a jó környezeti állapot elérése nem várható 2020-ra,

[108] 18. cikk.
[109] 17. cikk (2) bekezdés a) és b) pont.
[110] 20. cikk.
[111] A jelentés melléklete (SWD(2018)393) további konkrét következtetéseket és ajánlásokat tartalmaz mutatónként és tagállamonként.

felelős gazdálkodó egység	megbecsülik az elérés dátumát;
Az eredményesség mérése: *A célokkal való összekapcsolás*	• következetesen célokat használnak a jó környezeti állapot intézkedések révén való elérésének mérföldköveiként;
Az eredményesség mérése: *A nyomonkövetési programokkal való összekapcsolás*	• jobban összekapcsolják az intézkedéseiket a nyomonkövetési programjaikkal azok következő, 2020. évi aktualizálásakor, hogy értékeljék a hatásukat és ezáltal azt, hogy mennyire eredményesek és hatékonyak a célok és a jó környezeti állapot elérésében;
Az eredményesség mérése: *A terhelések számszerűsítése és összekapcsolás a jó környezeti állapottal*	• számszerűsítik a vizeikben jelen lévő terheléseket és az elfogadott intézkedések eredményeként a csökkentésük várható mértékét. Ezt további olyan erőfeszítések segíthetik elő, amelyek igyekeznek felszámolni az ismeretbeli hiányosságokat, illetve meghatározni az ilyen becslésekre vonatkozó módszereket regionális vagy uniós szinten. Az ilyen számszerűsítés emellett segít összekapcsolni az intézkedéseket a jó környezeti állapot elérésével.
A terhelések kezelése: *A nem megfelelően lefedett terhelések kezelése*	A **terhelések kezelése** során a tagállamok: • jobban lefedik a terheléseket és a kapcsolódó emberi tevékenységeket, beleértve az alábbiakat: nem őshonos fajok megjelenése a hajózás révén a biológia lerakodás miatt, hobbihorgászat, a légköri forrásokból származó tápanyagdúsulás, az egyes projekteknek a hidrográfiai feltételekre gyakorolt kumulatív hatásai, a légköri forrásokból származó szennyező anyagok, a makro- és mikrohulladéknak a parti és part menti tevékenységek révén a tengeri környezetben való megjelenése és a tengeri környezetben a különböző forrásokból származó víz alatti zajok (és ha lehetséges, hő és energia); • biztosítják, hogy az ugyanabban a tengeri régióban vagy alrégióban jelentkező terhelésekkel a régió valamennyi tagállama foglalkozzon;
A terhelések kezelése: *A fajok és élőhelyek térbeli lefedettsége*	• biztosítják a szélesebb földrajzi lefedettséget a tengeri fajokat és élőhelyeket érő terhelések kezelésekor, különösen a nyílt tengeren, hogy az intézkedések ne csak a területvédelem alatt álló területekre korlátozódjanak;
A terhelések kezelése: *A közvetlen és közvetett intézkedések kombinációja (beavatkozás*	• az olyan horizontálisabb intézkedések mellett, amelyek javítják az irányítást és a koordinációt, valamint elősegítik a tudatosság növelését olyan intézkedéseket hajtanak végre, amelyek szabályozzák vagy irányítják azokat a tevékenységeket, amelyek hatást gyakorolnak a tengeri környezetre;

kontra irányítás/tudatosság)	
A terhelések kezelése: 11. cikk kontra 13. cikk	• az adatgyűjtési és nyomonkövetési erőfeszítéseikről a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvhez kapcsolódó nyomonkövetési programok keretében (11. cikk), nem pedig az intézkedési program keretében (13. cikk) számolnak be. Ugyanakkor, ha túl kevés ismeret áll rendelkezésre az eredményes intézkedések megtervezéséhez, érdemes feltüntetni az ilyen hiányosságok megszüntetése érdekében a kutatási kezdeményezések révén hozott intézkedéseket;
A terhelések kezelése: *A terhelések és az állapot közötti kapcsolat*	• javítják a terhelési mutatók tekintetében jelentett intézkedéscsoportok és az állapotra vonatkozó mutatók szempontjából várható potenciális előnyök közötti kapcsolatot, hogy lehetővé tegyék a hatások átfogó áttekintését;
A terhelések kezelése: *Az intézkedések térbeli hatálya*	• részletesen meghatározzák az intézkedések térbeli hatályát; • kiterjesztik az intézkedések térbeli hatályát a parti tengervizeken túli tengervizekre, ahol megfigyelhető az érintett terhelés;
A terhelések kezelése: *Kivételek*	• további indokolással szolgálnak a 14. cikk szerinti kivételekkel kapcsolatban, amelyek az értékelés során technikailag megalapozatlanak vagy részben megalapozottnak minősülnek.